

Besluit **Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Commerciële Economie van de Hogeschool Rotterdam**

	Gegevens	
datum	Naam instelling	: Hogeschool Rotterdam
30 september 2014	Naam opleiding	: hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS)
onderwerp	Datum aanvraag	: 20 december 2013
Besluit accreditatie	Varianten opleiding	: voltijd, deeltijd, duaal
hbo-bachelor	Afstudeerrichtingen	: Commerciële Economie en specialisatie Sport, Marketing en Management
Commerciële Economie van de Hogeschool Rotterdam (002478)	Locatie opleiding	: Rotterdam
uw kenmerk	Datum goedkeuren panel	: 1 juli 2013
-	Datum locatiebezoeken	: 2 en 3 oktober 2013
ons kenmerk	Datum visitatierapport	: december 2013
NVAO/ 20143424/SL	Instellingstoets kwaliteitszorg	: ja, positief besluit van 14 oktober 2013
bijlagen		

3 **Aanvullende informatie**

De NVAO heeft e-mail van 20 maart 2014 de instelling aanvullende informatie gevraagd over de verkorte route die de opleiding aanbiedt voor vwo-ers en mbo-ers. Bij e-mail van 28 maart 2014 heeft de NVAO de aanvullende informatie ontvangen, die is opgenomen in bijlage 3.

Beoordelingskader

Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden.

Advies van het panel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

Het panel concludeert op basis van de visitatie dat de hbo-bacheloropleiding Commerciële Economie (CE) en specialisatie CE Sport Marketing & Management (CE-SMM) van Hogeschool Rotterdam van voldoende kwaliteit is. De opleiding kent een voltijds, deeltijds en duale variant. Het panel beoordeelt alle varianten van de opleiding als voldoende.

De opleiding CE leidt studenten op tot brede algemeen commercieel economen. De specialisatie CE-SMM leidt professionals met kennis en deskundigheid in sportmarketing, waarmee zij aan de slag kunnen in organisaties, die actief zijn op het snijvlak van sport en commercie. De eindkwalificaties van CE en CE-SMM sluiten aan op het profiel, zoals dat is vastgesteld door het landelijk overleg van CE-opleidingen (LOO-CE). Het LOO-CE heeft in 2012 dit opleidingsprofiel geactualiseerd, door onder meer de competenties marketingcommunicaties en de competenties interpersoonlijk (sociaal communicatieve vaardigheden) en intrapersoonlijk (zelfsturende competentie) in de eindkwalificaties op te nemen. CE-SMM leidt sinds het studiejaar 2012-2013 studenten op tot de nieuwe eindkwalificaties. CE heeft het curriculum op basis van het vernieuwde profiel geactualiseerd en ingevoerd in het studiejaar 2013-2014. De opleiding verleent afgestudeerde studenten de internationale titel van Bachelor of Business Administration.

Op basis van de bestudeerde documenten en de gevoerde gesprekken stelt het panel vast dat de opleiding CE inclusief de specialisatie CE-SMM op een adequate wijze het beroepsprofiel en eindkwalificaties heeft geformuleerd. De opleiding onderhoudt daarover contacten met het beroepenveld. Ook stelt het panel vast dat de opleiding op overtuigende wijze de relatie met de Dublin descriptoren en de BBA standaarden heeft gelegd. Daarmee voldoen de eindkwalificaties aan het hbo-bachelorniveau. De specialisatie CE-SMM slaagt er goed in om een eigen inkleuring aan de eindkwalificaties te geven. De hoofdrichting CE zou een wat meer eigen 'Rotterdamse' inkleuring kunnen ontwikkelen, zo vindt het panel.

Het panel beoordeelt op basis van deze overwegingen standaard 1 als voldoende.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding CE en CE-SMM heeft de inhoud van het programma zodanig gestructureerd dat het programma vakinhoudelijk aansluit bij de beoogde eindkwalificaties. Daarbij valt op dat de onderzoeksvaardigheden stevig in het programma zijn geïntegreerd. CE en CE-SMM zijn alert op de ontwikkelingen in het beroepenveld en het LOO-CE en passen het programma daar adequaat op aan. Ook de internationalisering krijgt aandacht in het programma, maar kan nog verder versterkt worden. Het panel heeft veel waardering voor de gestructureerde inhoud van het programma, zowel bij CE als bij de specialisatie CE-SMM, maar ziet daarin tevens het risico dat daarmee de ruimte voor creativiteit en eigen inbreng van studenten beperkt wordt.

Het panel stelt verder vast dat de vormgeving van het programma solide is ingevuld. Het didactisch concept dat aansluit op het ROM draagt daar aan bij.

De opleiding weet een goede mix van praktijk en theorie tot stand te brengen door studenten aan projecten en praktijkopdrachten te laten werken in combinatie met het vergroten van kennis en vaardigheden. Dit geldt zowel voor de CE-opleiding als voor de specialisatie CE-SMM. CE zou de praktijkgerichtheid van het programma verder kunnen versterken, door meer gebruik te maken van gastsprekers uit het werkveld.

De instroom, studiebegeleiding en de overige opleidingsvoorzieningen zijn adequaat georganiseerd. De opleiding blijkt goed in staat te zijn om studenten met deficiënties in vakken adequaat op te vangen. Daarentegen ogen de huisvesting en de uitrusting van de lesruimtes op de huidige locatie aan de Kralingse Zoom gedateerd, zo constateert het panel.

Studenten en docenten zouden deze graag verbeterd willen zien. Er zijn herstructureringsplannen voor deze locatie in ontwikkeling. Het panel zou graag zien dat deze plannen in afzienbare tijd worden uitgevoerd.

Pagina 3 van 9 Het panel acht de kwaliteit van het personeel op orde. De opleiding biedt docenten voldoende mogelijkheden voor scholing. Het panel constateert daarbij dat de opleiding zich stevig richt op het vergroten van de didactische vaardigheden van docenten. Tot slot constateert het panel dat de opleiding de borging van de onderwijskwaliteit solide heeft georganiseerd. Het panel heeft in de documenten en de gesprekken kunnen vaststellen dat de PDCA-cyclus in de opleiding goed tot zijn recht komt. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel goed.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding CE/CE-SMM heeft systeem van toetsing adequaat ingericht, zo stelt het panel vast. De opleiding maakt gebruik van een verscheidenheid aan toetsvormen. De toetsing is gericht op kennis, vaardigheden, integrale toetsing van competenties en het bevorderen van zelfsturing. De opleiding beoordeelt de werkstukken sinds 2012-2013 aan de hand van zogenaamde rubrics: van te voren vastgestelde en omschreven criteria. De huidige omschrijving van de rubrics acht het panel nogal complex en weinig inzichtelijk. Een eenvoudiger structuur van de rubrics zou de transparantie van de beoordeling ten goede komen.

Het panel constateert dat het afstudeertraject gedegen is ingericht. Sinds het studiejaar 2012-2013 heeft de opleiding daarvoor een nauw omschreven proces vastgesteld aan de hand van de Tienstappenplan methode van Kempen en Keizer. Dit stappenplan besteedt veel aandacht aan het plan van aanpak en de daarbij behorende onderzoeksmethodiek. Het panel vindt de nadruk op de onderzoekskant van de eindwerkstukken op dit moment wel erg groot. In de afstudeerwerken gaat dat ten koste van de aandacht voor de implementatiefase, de financiële onderbouwing en de afweging van verschillende scenario's, zo heeft het panel moeten vaststellen. Deze onderdelen kunnen meer voor het voetlicht komen dan nu het geval is. Het panel heeft wel in alle gevallen de voldoende beoordeling van de werkstukken kunnen onderschrijven en constateert dat de werkstukken voldoen aan de norm van een hbo-bachelorniveau.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel voldoende.

Aanbevelingen

De NVAO onderschrijft de aanbevelingen van het panel.

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, tweede lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Hogeschool Rotterdam te Rotterdam in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 21 juli 2014 naar voren te brengen. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS; variant: voltijd, deeltijd, duaal; locatie: Rotterdam) van de Hogeschool Rotterdam te Rotterdam. De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen: Commerciële Economie en specialisatie Sport, Marketing en Management. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 30 september 2014 en is van kracht tot en met 29 september 2020.

Den Haag, 30 september 2014

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel voltijd/deeltijd/duaal
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Goed
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

De standaarden krijgen het oordeel onvoldoende, voldoende, goed of excellent.
 Het eindoordeel over de opleiding als geheel wordt op dezelfde schaal gegeven.

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar.

Cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval	37,6%	39,0%	31,5%	31,3%	31,0%	38,7%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor.

Cohort	2007	2008	2009
Uitval totaal	8,0%	8,5%	9,8%
Uitval voltijd	7,0%	7,6%	9,4%
Uitval duaal	14,3%	25,0%	50,0%
Uitval deeltijd	14,3%	27,8%	11,5%

Tabel 3: Rendement.

Cohort	2006	2007	2008
Rendement totaal	68,3%	72,9%	68,7%
Rendement voltijd	68,7%	73,2%	69,3%
Rendement duaal	100%	80%	80%
Rendement deeltijd	50%	55,6%	55,6%

Tabel 4: Docentkwaliteit.

Graad	Ma	PhD
Percentage CE	59%	0%
Percentage SMM	51%	0%

Tabel 5: Student-docentratio.

Ratio CE	1:29
Ratio SMM	1:27,7

Tabel 6: Contacturen per jaar

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen CE	608	586	346	336
Contacturen SMM	575	632	352	328

Verantwoording VWO-CE

De VWO-student heeft een jaar langer gestudeerd op de middelbare school, op hoger plan en heeft ook op een ander niveau tijdens zijn middelbare schooltijd geacteerd dan de gemiddelde HAVO leerling. Dit maakt dat er in het HBO ervoor gekozen is, studenten met een VWO-achtergrond in de gelegenheid te stellen de studie in een versneld traject aan te bieden.

De vorm waarvoor het Instituut voor Commercieel Management heeft gekozen is de studenten te laten instromen in leerjaar 2, waarbij de studenten 16-18 ECTS uit jaar 1 extra behalen. Voor de rest van de studiepunten, krijgt de VWO-student categorale vrijstelling namens de examencommissie van het Instituut voor Commercieel Management. Hierdoor is het voor hem/haar mogelijk in zijn eerste studiejaar zowel zijn propedeuse te halen als ook zijn tweede studiejaar. Dit programma biedt de VWO-student de juiste uitdaging, gezien zijn achtergrond. Als VWO-studenten worden zij geacht sneller de stof tot zich te kunnen nemen en veel verschillende cursussen tegelijk in staat zijn te combineren. Tijdens het intake gesprek met de toekomstige student krijgt de student de keuze om van deze mogelijkheid gebruik te maken.

Binnen CE is voor de volgende cursussen gekozen (2012-2013):

1. Bedrijfseconomie 64 (2 ECTS)
2. Markering 02 (2 ECTS)
3. Management 02 (2 ECTS)
4. Marktonderzoek 33 (2 ECTS)
5. Communicatie technieken (2 ECTS)
6. Marktonderzoek 34 (2 ECTS)
7. Praktijk 07 (Maqqi) (4 ECTS)

Verantwoordingsdocument VWO-CE: SportMarketing & Management

De VWO-student heeft een jaar langer gestudeerd op de middelbare school, op hoger plan en heeft ook op een ander niveau tijdens zijn middelbare schooltijd geacteerd dan de gemiddelde HAVO leerling. Dit maakt dat er in het HBO ervoor gekozen is, studenten met een VWO-achtergrond in de gelegenheid te stellen de studie in een versneld traject aan te bieden.

De vorm waarvoor het Instituut voor Commercieel Management heeft gekozen is de studenten te laten instromen in leerjaar 2, waarbij de studenten 16-18 ECTS uit jaar 1 extra behalen. Voor de rest van de studiepunten, krijgt de VWO-student categorale vrijstelling namens de examencommissie van het Instituut voor Commercieel Management. Hierdoor is het voor hem/haar mogelijk in zijn eerste studiejaar zowel zijn propedeuse te halen als ook zijn tweede studiejaar. Dit programma biedt de VWO-student de juiste uitdaging, gezien zijn achtergrond. Als VWO-studenten worden zij geacht sneller de stof tot zich te kunnen nemen en veel verschillende cursussen tegelijk in staat zijn te combineren. Tijdens het intake gesprek met de toekomstige student krijgt de student de keuze om van deze mogelijkheid gebruik te maken.

Pagina 8 van 9 Binnen CE: SportMarketing & Management is voor de volgende cursussen gekozen (2012-2013):

1. Sportmarketing 01 (2 ECTS)
2. Sportmarketing 02 (2 ECTS)
3. Sportmarketing 03 (2 ECTS)
4. Sport & Recht 01 (2 ECTS)
5. Sportmanagementbeleid (2 ECTS)
6. Sportmanagementvaardigheden 01 (2 ECTS)
7. Onderzoeksvaardigheden 01 (2 ECTS)
8. Onderzoeksvaardigheden 02 (2 ECTS)
9. Sportfinance 01 (2 ECTS)

Verantwoordingsdocument MBO-Cios/Sport & Bewegen binnen CE: SportMarketing & Management

Naam	MBO-CIOS/Sport&Bewegen
Start eerste groep	September 2012
Doelstelling	Programma op maat voor een min of meer homogene groep instromende studenten Instroom per 01.09.2012: 20-30 studenten (een klas)
Achtergrond	<ul style="list-style-type: none"> - CE:SportMarketing & Management heeft traditioneel gezien de kleinste instroom aan MBO-studenten (Instroomonderzoek 2011; SB: 56, CO: 55, CE:86 en SMM: 37) - 30% van de MBO instroom komt uit de richting CIOS/Sport&Bewegen, 'homogene' groep - Afgelopen jaren is gebleken dat de CIOS/Sport&Bewegen studenten 'beter' scoren dan de MBO-studenten afkomstig uit variëteit van richtingen (toerisme, secretariael, groothandel etc) - Afgelopen jaren zijn er diverse verzoeken vanuit Sport&Bewegen scholen gekomen om een aansluitend programma - Een van de mogelijkheden is om 'nieuwe' doelgroep te interesseren -HR-breed MBO momenteel centraal thema is
Vormgeving	<ul style="list-style-type: none"> - 3 ½ jarig traject voor MBO-studenten afkomstig uit de CIOS/Sport&Bewegen richting - Winst: half jaar - Alle cursussen die gegeven worden, zijn de reeds bestaande cursussen
Waarom CIOS/Sport&Bewegen?	<ul style="list-style-type: none"> - Gemotiveerde studenten - Studenten die erg veel stage gelopen hebben en vanaf eerste jaar voor groepen hebben gestaan (volwassen gedrag) - In de loop der jaren, de beter scorende student (van de mbo-groep) - 'homogene' groep, die in potentie groot genoeg is om uit te groeien tot een klas
10. Scholen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zadkine-Rotterdam 2. Albeda-Rotterdam 3. CIOS-Goes 4. Da Vinci Dordrecht 5. Da Vinci-Leiden 6. Idee-Gouda 7. Mondriaan-Delft 8. Utrecht
Masterplan Curriculum	<p>Meer, vanwege gebrek aan in vooropleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 4 uur Finance in plaats van 2 uur finance (over 2 perioden) - 2 uur Engels in gesplitste groepen (over 2 perioden) - 2 uur Nederlands <p>Minder, vanwege reeds behandeld in vooropleiding</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen sportstage - Sportproject - Sportmanagementvaardigheden - 6 ECTS keuzevakken (van de 12 ECTS) - Talentontwikkeling <p>Extra</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vast uur Peercoaching inroosteren

- J.P.D. Riegen RA (voorzitter), docent/projectmanager Hogeschool van Amsterdam HES. Daarnaast verzorgt hij ook MBA-onderwijs op hbo- masterniveau aan de Haagse Hogeschool, NCOI en Markus Verbeek Academy.
- drs. J. Verschueren (Lid), De heer Verschueren is programma directeur Sportmanagement aan de faculteit LO en Kinesitherapie, Departement Sportbeleid en sportmanagement van de Vrije Universiteit Brussel.
- drs.R.E.de Graaff (Lid), Hij heeft veel ervaring in marketing en sales door verschillende functies bij nationale en internationale ondernemingen. Daarnaast heeft de heer De Graaff ervaring als examiner NIMA Sales.
- M.L.G. Hollander (Student-lid) , Zij volgt de duale opleiding Commercieel Management aan Zuyd Hogeschool, waar zij lid is van de opleidingscommissie. Zij werkt als assistent storemanager bij Jack&Jones.

Het panel werd ondersteund door C.M.F. Bomhof MOC, secretaris (gecertificeerd).